

Landstingsstyrelsen

LANDSTINGSSTYRELSEN

13-01-29 00023

**Motion 2012:18 av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om
stärkt skydd för Stockholms gröna kilar och National-
stadsparken – en hälsoåtgärd**

Föredragande landstingsråd: Gustav Andersson

Ärendebeskrivning

Motionärerna föreslår ett stärkt skydd för Stockholms gröna kilar och Nationalstadsparken genom ett programarbete för varje kil.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstingsrådsberedningens motivering

Tillgången till grönområden i Stockholmsregionen är unik för en storstad och bidrar till regionens attraktivitet. Grönområdena är viktiga för miljön i regionen och för invånarnas hälsa och möjlighet till rekreation.

Det en stor utmaning att både bygga för en växande region och att göra detta på ett långsiktigt hållbart sätt. Skyddet för de gröna kilarna blir därför än mer viktigt i en växande region.

Det är varje enskild kommun som i sin roll som markägare eller ansvarig för den fysiska planeringen som är ansvarig för kilarnas utveckling. Landstinget har bidragit, och bidrar till utvecklad samverkan mellan kommuner och andra aktörer för de gröna kilarna i regionen. I praktiken innebär det arbetet utvecklingen av ett program för varje kil.

I vissa fall skyddas den gröna kilarna genom bildandet av naturreservat, men det går också att effektivt skydda och öka användningen av gröna kilar genom samverkan och överenskommelser mellan kommuner. Ett exempel på lyckad samverkan för gröna kilar är samarbetet mellan Angarn – och Bogesundskilen. Ett liknande samarbete skulle kunna vara lämpligt för exempelvis Nationalstadsparken och Järvakilen.

Att skapa en stiftelse för Stockholms gröna kilar skulle innebära att stiftelsen skulle vara en av Stockholms läns största markägare. Det rör i sammanhanget stora arealer. Det är väldigt tveksamt om nuvarande markägare skulle överlåta ägandet eller förvaltandet av de gröna kilarna till en annan ägtör, ingenting tyder på att så skulle vara fallet idag. Det är också tveksamt om det ens är lämpligt. Landstinget har som regionplaneorgan för Stockholms län ett intresse av att bevara och vårda länets gröna kilar, i enlighet med bland annat regionplanen, men har i sammanhanget inget egenintresse av att verka för stiftelsebildning eller förvärv av mark.

Beslutsunderlag

Motion 2012:18

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 29 oktober 2012

Miljö- och skärgårdsberedningens protokollsutdrag den 14 november 2013

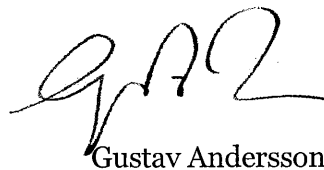
MP-ledamotens reservation

Tillväxt- och regionplaneringsutskottets protokollsutdrag den 27 november 2012 med

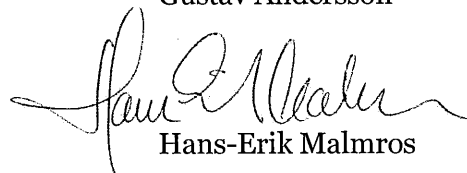
tjänstgörande V-ersättarens muntliga reservation

Torbjörn Rosdahl

Gustav Andersson

Hans-Erik Malmros

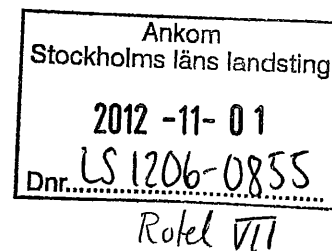
Landstingsstyrelsens förvaltning
Tillväxt, miljö och regionplanering

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-10-29

LS 1206-0855

Handläggare:
Bette Lundh Malmros

Landstingsstyrelsens
tillväxt- och
regionplaneringsutskott

Motion 2012:18 av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om stärkt skydd för Stockholms gröna kilar och Nationalstadsparken – en hälsoåtgärd

Ärendebeskrivning

I motionen föreslås landstingsfullmäktige besluta att skyddet för de gröna kilarna stärks genom ett programarbete för varje kil samt att landstingsfullmäktige uppdrar åt landstingsstyrelsens förvaltning att undersöka och föreslå villkor för att tillsammans med berörda kommuner bilda en stiftelse för Stockholmsregionens Gröna kilar.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 29 oktober 2012
Motion 2012:18

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplaneringsutskottet föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

I motionen föreslås landstingsfullmäktige besluta att skyddet för de gröna kilarna stärks genom ett programarbete för varje kil samt att landstingsfullmäktige uppdrar åt landstingsstyrelsens förvaltning att undersöka och föreslå villkor för att tillsammans med berörda kommuner bilda en stiftelse för Stockholmsregionens Gröna kilar. I förvaltningens svar konstateras att skydd och utveckling av gröna kilar sker bl.a. genom bildande av naturreservat och planeringsinsatser. Landstinget har på flera håll i

regionen bidragit till att en samverkan kring gröna kilar har utvecklats mellan kommuner och andra aktörer. I praktiken syftar den framväxande samverkan till att utarbeta program för varje kil. Frågan om att inrätta en stiftelse för att förvalta regionens gröna kilar har diskuterats under åren. En stiftelse för markförvaltning kräver ett gemensamt större markägande som det är tveksamt om det idag finns förutsättningar för i regionen. Även andra skäl talar emot att peka ut just stiftelseformen som form för skydd och utveckling.

Överväganden

Närhet till grönska och vatten är en viktig del av Stockholmsregionens attraktivitet. Detta slås fast i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFSS 2010. Samtidigt är regionens grönstruktur i form av tätortsnära gröna kilar en strategisk markresurs, både ur ett exploaterings- och ur ekosystemperspektiv. Det är en stor utmaning att både bygga för en växande region och samtidigt behålla och förbättra regionens miljö och robusthet. Skyddet och utvecklingen av gröna kilar och grönområden är därför en ständigt aktuell fråga.

I programmet *Aldrig långt till naturen* (Länsstyrelsen 2003), föreslogs 71 tätortsnära områden skyddas som naturreservat. I februari 2012 var 36 av dessa beslutade, 22 stycken områden under bildande och 13 stycken ej påbörjade. Dessutom har 10 nya naturreservat tillkommit som inte fanns med i programmet. Det har resulterat i att delar av kilarnas inre partier är skyddade som naturreservat, såsom Järvakilen medan andra inte är det som Bornsjökilen. Erfarenheten från detta arbete är ett bra exempel på hur staten, landstinget och kommunerna gemensamt tagit ansvar för att planera för säkerställande av naturmark i strategiska, tätortsnära lägen.

I programmet *Aldrig långt till naturen* föreslås även Nationalstadsparken bli naturreservat. Länsstyrelsen håller för närvarande på att ta fram en vård- och utvecklingsplan för nationalstadsparken, i syfte att ge en samlad bild av de mål och riktlinjer för parkens vård och utveckling som finns i planer enligt plan- och bygglagen, utredningar, program och annat planeringsunderlag. Däremot finns för närvarande inget pågående arbete med att inrätta naturreservat för Nationalstadsparken. Staten och berörda markägare har ansvar för skydd, förvaltning och utveckling av Nationalstadsparken och landstinget har en mycket begränsad roll i detta sammanhang.

Planering, skydd och åtgärder som påverkar de gröna kilarna och grönområdets framtida utveckling sker inte bara genom bildandet av naturreservat, utan även med stöd av annan lagstiftning, på olika skalnivåer och genom olika processer och åtgärder. RUFSS 2010 ger vägledning i form

av regionala mål och åtaganden, och här uttrycks exempelvis att de gröna kilarna ska bevaras, utvecklas och tillgängliggöras och att stränders värden ska utvecklas och tillgängliggöras. En central tanke i RUFSS är att integrera grönstrukturen med andra grundläggande strukturer i regionen, såsom bebyggelse och infrastruktur.

Kommunerna har bl.a. genom sin kompetens, engagemang, markinnehav och planmonopol, en avgörande roll i planering av regionens mark- och vattenanvändning. Säkerställande, utveckling och tillgängliggörande av de gröna kilarna avgörs därför i praktiken av varje enskild kommun i den kommunala översiktsplaneringen och vid annan fysisk planering, men också av kommunen i egenskap av verksamhetsutövare, som markägare eller genom olika lokaliseringsbeslut. Kommunerna är i detta avseende centrala aktörer för att genomföra RUFSS 2010.

Mellankommunal samordning och samverkan är givetvis särskilt viktig för de gröna kilarna eftersom de har en geografisk utbredning som inte följer kommun- eller länsgränser. Det är framförallt kommunerna i och i anslutning till en kil som ansvarar för att frågor gällande kilarnas utveckling samordnas. Samordning bör ske med samtliga av kilen berörda kommuner. Länsstyrelsen ska vid prövning av kommunala planer granska om mark- och vattenanvändningsfrågor, bl.a. de gröna kilarna, som angår flera kommuner har samordnats på lämpligt sätt. Om så inte skett kan det vara ett skäl för ingripande enligt plan- och bygglagen. I det regionala utvecklingsarbetet arbetar landstinget med samordning av frågor av regional betydelse.

Landstinget har redan på flera håll i regionen bidragit till att en samverkan har utvecklats mellan kommuner och andra aktörer, för att öka nyttan och mervärdet av denna gemensamma resurs. Denna samverkan utvecklas mot att växa och fördjupas, både genom att omfatta flera kilar men även genom förankring i den kommunala politiken. Samverkan gällande Angarn- och Bogesundskilen är ett bra exempel på detta. Samverkansformerna är dock under utveckling och därför behövs ett fortsatt regionalt stöd, så att dessa processer kan utvecklas. En permanent samverkan i länets alla gröna kilar som bygger på kommunernas eget initiativ och mandat, skulle vara en stark bas för att säkerställa att de attraktiva värdena i regionens naturmiljöer och deras ekosystemtjänster kan vidmakthållas och förbättras för framtiden. I praktiken syftar detta till att program för varje kil tas fram inom ramen för en sådan samverkan.

En liknande idé presenteras i skriften *Svaga samband* (Rapport 5:2012, TMR). Rapporten syftar till att stödja och stimulera kommuner och andra aktörer i arbete med att planera, utforma och säkerställa de gröna kilarna

och deras svaga samband. I rapporten exemplifieras bl.a. hur man med stöd av analyser och måldokument kan, både direkt och indirekt, bidra till att regionens gröna kilar får ett stärkt skydd i framtiden. Detta ligger i linje med motionens förslag om ett programarbete för varje kil. Landstinget som regionplaneorgan vill med denna form av kunskap och idébank stärka och stimulera kommunerna i deras roll som strateger och förvaltare av regionens gemensamma mark- och vattenresurser. Eftersom de gröna kilarna har en tydlig mellankommunal karaktär, är det särskilt viktigt att utveckla kunskap och arbetsformer som fungerar över olika administrativa gränser.

Frågan om att inrätta en stiftelse för att förvalta regionens gröna kilar har diskuterats under åren. Senast i början på 2000-talet, pågick en diskussion om att inrätta en stiftelse för Stockholms stads marker, bl.a. i regionens gröna kilar. Dessa diskussioner utmynnade emellertid inte i något ställningstagande hos den centrala aktören Stockholm stad för att inrätta en stiftelse.

Det finns idag två större stiftelser inom länet för förvaltning av markområden för natur-, kultur och rekreationsändamål, nämligen Skärgårdsstiftelsen och Stiftelsen Tyrestaskogen, som förvaltar Tyresta nationalpark och naturreservat. Förutsättningarna för att äga, utveckla och förvalta mark skiljer sig dock markant mellan å ena sidan tätortsnära, lättillgängliga gröna kilar i anslutning till en växande stad och å andra sidan utpräglade natur- och kulturområden som skärgården med glesbygdskaraktär och Tyrestas urskogskaraktär. Det är svårt att dra erfarenheter från dessa stiftelser och översätta dem till en ny stiftelse för gröna kilar. En stiftelse för markförvaltning kräver framför allt ett gemensamt, större markägande och ett långsiktigt åtagande som det är tveksamt om det idag finns förutsättningar för i regionen. Stockholms läns landsting äger exempelvis idag mycket begränsat med mark i de gröna kilarna.

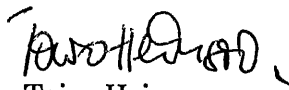
Mot bakgrund av detta konstaterar förvaltningen att landstinget arbetar i linje med de intentioner som anges i motionen. Ett fortsatt stöd ska ges till främst regionens kommuner, men även andra aktörer för att bygga upp en permanent samverkan och plattform för regionens gröna kilar. Denna plattform inkluderar även centrala aktörer som kommuner, länsstyrelse, trafikverk, intresseorganisationer m fl. Att peka ut just stiftelseformen som form för skydd och utveckling anser förvaltningen inte vara lämpligt i detta skede.

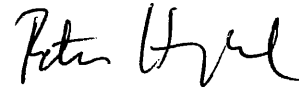
Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets miljöpolitiska program Miljöutmaning 2016 har hänsyn till miljön beaktats och bedömningen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbeskrivning i detta ärende.

Toivo Heinsoo
Landstingsdirektör

Peter Haglund
Direktör SLL Tillväxt, miljö och
regionplanering

Motion av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om Stärkt skydd för Stockholms gröna kilar och Nationalstadsparken – en hälsoåtgärd

2012=18
RoteL VII

De gröna kilarna och det blå vattnet i vårt län är ett omistligt arv som ger regionen dess karaktär. Allemansrätten och strandskyddet ger människor tillgång till gröna områden på ett sätt som är unikt i världen och som är värt att slå vakt om. Att stärka de gröna kilarna är bra för människorna, för djuren och för växterna. Det gör det möjligt att överlämna till kommande generationer ett tätortsområde där det fortfarande finns grön natur och rena vatten.

Det gör det också möjligt att genomgående i dessa stadsnära områden använda skonsamma moderna skogsbruksmetoder. Genom bevarandeplaner kan kommunerna och landstinget gå före för att utmönstra dåliga metoder som kalhyggesteknik i de fall skog behöver fällas och gallras. En nollvision för avverkning inom nyckelbiotoper i de allra viktigaste skogsområdena skulle kunna tillämpas.

Skyddet för Stockholms gröna kilar måste aktualiseras snarast. Då Stockholmsregionens befolkning nu växer snabbare än beräknat är det stor risk att dessa grönområden övervägs för ny bebyggelse eller infrastruktur. Det skulle vara olyckligt för att inte säga förödande om dessa områden naggas i kanten och till slut helt försvinner.

Förutom att detta skulle bli dåligt för den ekologiska mångfalden för både djur och växter så minskar människors tillgång till större nära grönområden, vilket utgör en fara för hälsan. Att få mer grönska genom t.ex. gröna tak och fasader, insprängda grönområden mellan hus och parker är viktigt för människors välbefinnande. Det är också belagt i många utredningar att tillgång till större sammanhängande grönområden långsiktigt befrämjar hälsa. Att kunna ta skogspromenader, skidturer och göra utflykter i en orörd natur har en välgörande effekt på alla sinnen och ger bra motion.

På sikt kan Stockholm och Stockholmsregionen bli mindre attraktiv än i dag om exploateringen närmar sig eller ökar i alla sammanhängande grönområden. Det leder till att stadsmiljön inte längre kan framhållas som föredöme för en grön stad. Det minskar intresset för besökare att komma hit och kan på sikt leda till en nedåtgående spiral för såväl kultur som näringsliv och forskning.

Ovanstående inriktning finns även i Översiktsplanen, RUF 2010. Den framhåller två planeringsmål för grönmarken, att säkerställa regionens värden i mark- och vattenlandskapet samt att bevara och utveckla de gröna kilarna. Den innehåller också åtaganden, direkt kopplade till regionens grönstruktur.

Ännu tidigare kom Länsstyrelsens utredning, Aldrig långt till naturen – skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen, LST 2003:20. Utredningen analyserar och anger 67 områden i 23 av länets kommuner som mycket värdefulla och föremål för särskilda bevarandeåtgärder men dessa hänger inte samman till en helhet eller i

system med gröna kilar. De gröna kilarna bildar en stjärnformig struktur från landsbygden in till Stockholms stads kärna. Den sammanhängande strukturen är viktig att bevara och utveckla. Ett programarbete för varje kil bör påbörjas snarast där varje områdes särart och värden tas till vara.

Natur- och skogsmarken i Fagersjöskogen, Rågsveds friområde och Högdalstopparna i södra Stockholm är att betrakta som ett sammanhängande område som bör skyddas långsiktigt. De är en förlängning av grönområden på Södertörn och sträcker sig från bl.a. Hanveden i Huddinge och Tyrestaskogen i Tyresö. De utgör Stockholms södra gröna kilar och skulle tillsammans kunna utgöra en pendang till Nationalstadsparken, en Ekopark syd.

På samma sätt utgör Nationalstadsparkens sträckning östra regionens gröna lungor. I nordväst finns Järvafältet, områdena utmed Bromma-kyrksjön, Åkeshov och Judarnskogen samt områden mot Hässelby/Riddersvik där vissa delar men inte alla har ett skydd.

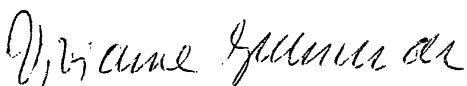
Vi vill påbörja ett bevarandeprogram för de gröna kilarna som helhet, där varje kils unika värden tas tillvara och dessutom snarast påbörja en utredning om hur Ekopark syd kan förverkligas i södra Stockholm och angränsande kommuner.

Ett fastare grepp om grönmarken i de gröna kilarna skulle kunna tas om skyddet stärktes samt om förvaltningen lades i en stiftelse i likhet med Skärgårdsstiftelsen som från början var samfinansierad med Stockholms stad. Landstingsstyrelsens förvaltning bör därför ges i uppdrag att undersöka och föreslå hur en sådan stiftelse skulle kunna utformas. Detta bör göras i samråd med berörda kommuner.

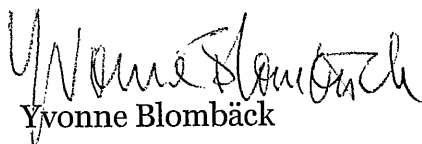
Vi föreslår landstingsfullmäktige besluta

att skyddet för de gröna kilarna stärks genom ett programarbete för varje kil

att landstingsfullmäktige uppdrar till landstingsstyrelsens förvaltning att undersöka och föreslå villkor för att tillsammans med berörda kommuner bilda en stiftelse för Stockholmsregionens Gröna kilar.

Vivianne Gunnarsson

Yvonne Blombäck

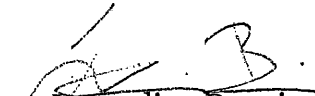

Helene Öberg

Cecilia Obermüller

Konrad Breidenstein

Jacqueline Bouvin

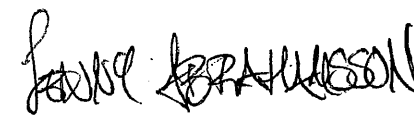

Peter Eller

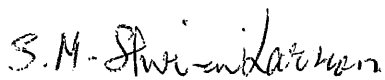

Agnetha Boström

Marie Åkesdotter

Annika Hjelm

Yvonne Andersson

Jenny Abrahamsson

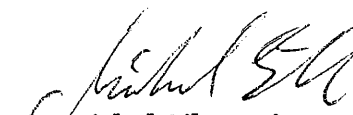

Shadi Larsson

Martin Sahlin

Marie-Helena Fjällås

Rebwar Hassan

Tomas Eriksson

Michel Silvestri

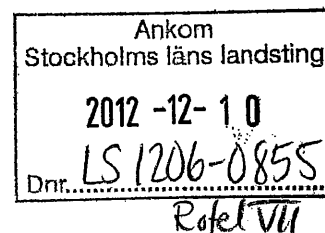
~~Tomas Vikström~~

Paul Lappalainen

Landstingsstyrelsen
Miljö- och skärgårdsberedningen

UTDRAG
PROTOKOLL
2012-11-14

Nr 6/2012

Justerat: 2012-11-21

Gustav Andersson

Cecilia Obermüller

Håkan Jonsson § 40

§ 41

7

Motion 2012:18 av Vivianne Gunnarsson m fl (MP) om stärkt skydd för Stockholms gröna kilar och nationalstadsparken – en hälsoåtgärd
LS 1206-0855

Tjänsteutlåtande 2012-10-29

Följande yrkanden framställdes

dels av ordföranden m fl att beredningen föreslår Tillväxt- och regionplaneringsutskottet besluta att föreslå landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att anse motionen besvarad,

dels av MP-ledamoten att beredningen föreslår Tillväxt- och regionplaneringsutskottet besluta att föreslå landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att bifalla motionen, *bilaga 5*.

Propositioner om bifall till yrkandena ställdes.

Ordföranden fann propositionen om bifall till sitt m fls yrkande med övervägande ja besvarad.

Miljö- och skärgårdsberedningen beslutade sålunda i enlighet med förvaltningens förslag

att föreslå Tillväxt- och regionplaneringsutskottet besluta att föreslå landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att anse motionen besvarad.

MP-ledamoten anmälde *reservation* till förmån för sitt yrkande.

Vid protokollet

Börje Wredén

Exp till: TRU, Landstingsstyrelsen

Utdragsbestyrkande: *Inger Järnman/ors*

**Yttrande över motion 2012:18 av Vivianne Gunnarsson m fl (MP)
om Stärkt skydd för Stockholms gröna kilar och
Nationalstadsparken – en hälsofråga.**

Miljö- och skärgårdsberedningen föreslår att Tillväxt- och regionplaneringsutskottet ska föreslås besluta

att avge yttrande i enlighet med nedanstående skrivelse samt i övrigt enligt förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2012-10-29.

Landstingsstyrelsen föreslås besluta att föreslå landstingsfullmäktige besluta

att bifalla motionen.

att därutöver anföra följande

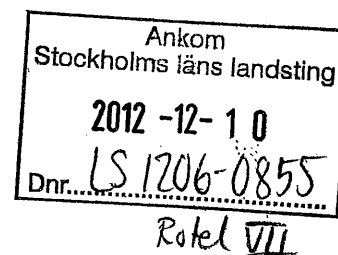
Exploateringstrycket och därigenom hotet mot Stockholmsregionens Gröna kilarna ökar kontinuerligt. Det är därför synnerligen viktigt att arbeta proaktivt med programarbete för varje kil och att utreda hur skyddet kan stärkas bl.a. via bildande av en stiftelse.

Landstinget har en viktig uppgift att sprida och ta fram kunskapsunderlag, underlätta för mellankommunal samverkan och samordning för skydd och utveckling av regionens unika grönstruktur. Landstinget måste arbeta med att visa sambandet mellan människors hälsa och natur, ekosystemtjänster och regionens attraktivitet som hänger samman med våra naturresurser och aktivt värna och utveckla Grönkilarna. Om vi ska lyckas skapa en långsiktigt hållbar och robust region är grönstrukturen en grundförutsättning för detta.

Landstingsstyrelsen
Tillväxt- och regionplaneringsutskottet

UTDRAG
PROTOKOLL
2012-11-27

Nr 7/2012

Justerat: 2012-12-04

Justeringen anslogs: 2012-12-06

Charlotte Broberg

Erika Ullberg

§ 65

7

Motion 2012:18 av Vivianne Gunnarsson m fl (MP) om stärkt skydd för Stockholms gröna kilar och Nationalstadsparken – en hälsoåtgärd
LS 1206-0855

Tjänsteutlåtande 2012-10-29.

Ärendet har beretts i Miljö- och skärgårdsberedningen 2012-11-14.

Följande yrkanden framställdes

dels av ordföranden m fl att utskottet i enlighet med förvaltningens förslag föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att anse motionen besvarad,

dels av tjänstgörande V-ersättaren att utskottet föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att bifalla motionen.

Propositioner om bifall till yrkandena ställdes.

Ordföranden fann propositionen om bifall till sitt m fls yrkande med övervägande ja besvarad.

Tillväxt- och regionplaneringsutskottet beslutade sålunda i enlighet med förvaltningens förslag

att föreslå landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att anse motionen besvarad.

Tjänstgörande V-ersättaren anmälde *reservation* till förmån för sitt yrkande.

Vid protokollet

Börje Wredén

Exp till: Landstingsstyrelsen

Utdragsbestyrkande: *Inga Järnåkers*